

INFORMATIEF

Aanvullende informatie over producten door Lettergrafica bv

Fonts en Lettergrafica

In 1959 begon Lettergrafica met de verkoop van afwrijfletters. Dit waren letters die op een vel stonden en die op papier hechtte wanneer je over de bovenkant van het draagvel wreef. De opgewekte warmte liet de lijm aan de achterkant van de letter smelten zodat die aan het oppervlak bleef kleven. Bekende merken waren o.a. Letraset, Letragraphica, Letterpress, Mecanorma en Alfac.

Ruim tien jaar geleden kwam de ontwikkeling van het digitaal ontwerpen via de computer en moesten de letters (nu al gauw fonts geheten) ook digitaal worden aangeleverd. Ons bedrijf heeft dus al ruim vijftig jaar ervaring in de verkoop van letters!

Offerte aanvragen en/of bestellen

Wij proberen het je zo makkelijk mogelijk te maken. Via de button "Fonts offerte" vertel je wat je nodig hebt. Je noemt de naam van het font en wat je daarvan nodig hebt. Dat kan de hele familie zijn of slechts een uitvoering (gewicht of stijl) van die letter. Je geeft aan of je een voorkeur hebt voor een bepaald letterformat (PostScript, TrueType of OpenType) en wij kijken of dat voor de letter beschikbaar is, zo niet dan komen wij met een alternatief.

Ook willen we van je weten met welke software je de fonts ga gebruiken.

Tot slot deel je ons mee op hoeveel computers (CPU's) de letter gebruikt gaat worden.

Normaliter ontvang je binnen enkele uren een offerte van ons en na acceptatie hiervan ontvang je het font z.s.m. per e-mail of indien aangegeven per CD.

Betaling geschiedt conform onze leveringsvoorwaarden.

Licenties/gebruikers/CPU's

Wanneer je een font koopt dien je aan te geven op hoeveel verschillende computers, gebruikers, CPU's of werkplekken het font daadwerkelijk gebruikt gaat worden. Heb je een bedrijf waar drie mensen aan drie computers met het font gaan werken dan spreken we over drie gebruikers. Werken in je bedrijf 120 mensen die allemaal gebruik maken van een font wat door jouw firma standaard gebruikt gaat worden, dan praten we over 120 gebruikers. Licenties verschillen per fonthuis, maar meestal verstrekt men licenties per eenheden van vijf gebruikers. Boven de twintig gebruikers worden er normaliter aparte afspraken gemaakt. Geef dus bij je aanvraag op hoeveel gebruikers er van het font zullen zijn.

Gewichten of stijlen

Een gewicht, ook wel stijl genoemd, is een normale, cursieve of vette variant van een lettertype. Bijvoorbeeld: 'Times New Roman' is een lettertype, 'Times New Roman Italic' is een stijl.

Als in de grafische wereld over het gewicht van een letter wordt gesproken, wordt de mate van zwarteheid van de gedrukte letter ten opzichte van het witte papier bedoeld. Gebruikelijke gewichten zijn: mager, normaal, halfvet, vet en extravet. In het Engels heten dezelfde gewichten respectievelijk light, normal (of plain), semibold, bold en extrabold (maar vaker heavy). Tegenwoordig spreekt bijna iedereen niet meer over een gewicht maar over de stijl van een letter.

Lettertypes

Een lettertype is een serie tekens die letters uitbeelden.

Er zijn verschillende systemen bedacht om lettertypen in te delen. Een zo'n systeem is de chronologische volgorde. In de 20e eeuw alleen al zijn zoveel lettertypen ontworpen, dat dit systeem niet toereikend is. De classificatie van Vox klopt niet altijd maar omdat het enige orde schept is het nog steeds de meest gebruikte classificatie. Ook de vereenvoudigde classificatie wordt vaak gebruikt.

Vox

- Humanen of Italiaanse schreefletters
- Garalden of Franse renaissance letters
- Realen of vroeg-classicistische letters
- Didonen of classicistische letters
- Inciezen of gestoken/gehouwen letters
- Scripten of geschreven letters
- Manuaren of met de hand getekende letters
- Frakturen of gebroken (in de volksmond gotische) letters
- Exoten of niet-westerse letters.

Vereenvoudigde classificatie

- Schreefletters (serif)
- Renaissanceletters
- Overgangletters
- Classicistische letters
- Egyptiennes
- Schreefloze letters (sans serif)
- Fantasieletters

Schreef

Lettertypen kunnen onderscheiden worden in lettertypen met of zonder schreef.

Een schreef is het onderdeel van een lettertype dat aan de “pootjes” van de letters uitsteekt.

Breedte

Lettertypen worden ook onderscheiden in typen met variabele en met vaste breedte. Men spreekt van proportioneel en niet-proportioneel lettertype. Bij een proportioneel lettertype zijn niet alle letters even breed. Zo neemt de ‘l’ minder ruimte in beslag dan de ‘m’. Bij een lettertype met vaste breedte nemen alle letters evenveel ruimte in. Voorheen werden lettertypen met vaste breedte gebruikt voor de layout van teksten op de computer. Tegenwoordig wordt vooral met lettertypen met variabele breedte gewerkt omdat dit rustiger leest.

Typestyle, typefaces en fonts

De correcte Engelse vertaling voor ‘lettertype’ is typestyle of typeface family. Onder invloed van de personal computers wordt dit echter steeds vaker font genoemd. Officieel is dit echter incorrect, en is een font een combinatie van grootte en typeface.

Een typeface is een normale, cursieve of vette variant van een lettertype.

Bijvoorbeeld: ‘Times New Roman’ is een typestyle, ‘Times New Roman Italic’ is een typeface en ‘Times New Roman Italic 10 pt’ is een font.

In het Nederlands is dit onderscheid minder duidelijk en noemen we dit alles gewoon lettertype.

PostScript

Postscript Type 1 zijn lettertypes geïntroduceerd door het Amerikaans bedrijf Adobe in 1984. De belangrijkste eigenschap van deze lettertypes is dat ze schaalbaar zijn. Ze bestaan uit twee delen, enerzijds is er de omtrekbeschrijving die opgebouwd is uit Béziercurves. Anderzijds is er een bitmap-versie, voor de weergave op het computerscherm.

PostScript is platform-afhankelijk. Daarom moet je - als je je fonts zowel op Apple Macintosh als onder Microsoft Windows wilt gebruiken - twee licenties aanschaffen, een Mac en een PC-versie. Het is een beetje als met video en DVD: hoewel PostScript en TrueType nog steeds ondersteund worden op de nieuwe besturingssystemen, is niet duidelijk hoelang dat nog zal duren.

PostScript is een paginabeschrijvingstaal (page description language), oftewel een programmeertaal om tekst en afbeeldingen op een apparaatafhankelijke manier te beschrijven. Zo zou een PostScriptbestand in principe door iedere laserprinter hetzelfde geprint moeten worden.

PostScriptbestanden hebben meestal de extensie ps. PostScriptbestanden zijn vaak significant groter dan bijvoorbeeld PDF-bestanden, aangezien deze vooral afbeeldingen beter kunnen comprimeren. Aan de andere kant is PostScript een volwaardige programmeertaal, waarin het mogelijk is om een herhaling te specificeren, bijvoorbeeld ‘teken 1000 keer dit plaatje’, terwijl PDF dat niet kan, en daadwerkelijk 1000 keer dat plaatje zal moeten opnemen.

PostScript 3

Deze versie kwam uit in 1997. De nadruk bij deze uitbreiding lag op een nieuw kleurenmodel, DeviceN, dat moet garanderen dat kleuren met de hoogst mogelijke nauwkeurigheid op alle apparatuur worden weergegeven. Verder zijn Hexachrome- und Duplex-ondersteuning toegevoegd voor de In-RIP-Separation. PostScript 3 is compatibel met Level 1 en 2 m.u.v. de operator “coppage”.

TrueType

TrueType is een standaard voor lettertypen die door Microsoft in Windows versie 3.1 geïntroduceerd werd en die ontwikkeld werd door Apple. De standaard is geschreven door Sampo Kaasila van Apple.

TrueType is altijd de concurrent geweest van Adobes Postscript Type 1.

Eerdere Windows-varianten kenden geen goed schaalbare outline-fonts maar alleen bitmap-fonts en beperkt schaalbare vector-fonts. De introductie van de TrueType-lettertypen heeft mede de doorbraak van Microsoft Windows tot gevolg gehad. TrueType-lettertypen worden beschreven met splines (aaneenschakeling van stukjes polynomen) die vervolgens ingevuld worden. TrueType-lettertypen worden opgevolgd door de OpenType-standaard (ontwikkeld door Microsoft en Adobe) die meer mogelijkheden biedt.

TrueType-lettertypen hebben normaliter de bestandsextensie ttf.

Bij TrueType-lettertypen kan in een tekstverwerker alleen gekozen kan worden tussen “normaal”, “cursief”, “dikgedrukt” en “onderstreept”. Het is niet mogelijk om het “gewicht” in te stellen (hoe dik of hoe dun de letters zijn), ook is de breedte tussen de letters of de breedte van de spatie niet aan te passen.

TrueType is platform-afhankelijk. Daarom moet je - als je je fonts zowel op Apple Macintosh als onder Microsoft Windows wilt gebruiken - twee licenties aanschaffen, een Mac en een PC-versie. Het is een beetje als met video en DVD: hoewel PostScript en TrueType nog steeds ondersteund worden op de nieuwe besturingssystemen, is niet duidelijk hoelang dat nog zal duren.

OpenType

OpenType is een indeling voor lettertypen dat in 1996 werd ontwikkeld door Microsoft. Begin 2005 waren er al meer dan 7000 lettertypen beschikbaar in de OpenType-indeling, waarvan ongeveer een derde afkomstig was van Adobe. <P>

OpenType werd door Microsoft ontwikkeld met de bedoeling de opvolger te zijn voor de TrueType-indeling, die ontwikkeld werd door Apple. Microsoft probeerde de gebruiksvriendelijke eigenschappen van TrueType te combineren met de geavanceerde typografische mogelijkheden van de PostScript-indeling van Adobe.

OpenType gebruikt de algemene structuur van TrueType-lettertypen, maar voegt verscheidene unieke opties toe die de typografische capaciteiten van de lettertypen verbeteren.

Tot de distinctieve eigenschappen van OpenType behoren:

- De lettertypecodering is gebaseerd op Unicode en kan iedere taal (of meerdere talen) bevatten.
- OpenType-lettertypen kunnen tot 65.536 tekens bevatten
- In OpenType-lettertypen kunnen geavanceerde typografische gegevens worden opgenomen, om te zorgen voor de juiste typografische behandeling van complexe talen, en geavanceerde typografische capaciteiten voor eenvoudigere talen, zoals het Nederlands.

De OpenType-versies van lettertypes worden herkend aan het bijvoegsel OT achter de naam van het lettertype. Het biedt plaats voor potentieel duizenden lettertekens en is cross-platform, wat wil zeggen platform-onafhankelijk. Je kan dus eenzelfde licentie zowel op Apple Macintosh als onder Microsoft Windows laten gebruiken!

De gewone OT lettertypes (ook soms OT Std genoemd, afkorting voor OpenType Standard) bezitten dezelfde standaard karakterset voor Noord-, West- en Zuid-Europese talen. Indien ze voorhanden zijn, werden kleinkapitalen, lijnende/uithangende cijfers en speciale tekens uit Expert Sets in de lettertypes opgenomen. Je hoeft dus niet van lettertype verwisselen, maar je kan ze oproepen met het OpenType menu in het programma waarin je werkt.

OpenType Pro lettertypes ten slotte zijn de meest volledige, want ze bevatten - naast eventueel kleinkapitalen, diverse cijfersets en speciale karakters - ook nog eens alle taaluitbreidingen die beschikbaar zijn voor het lettertype. Voor alle Pro lettertypes omvat dat Baltische en Centraal-Europese talen, en Turks. Om te weten of daarbovenop ook Grieks en/of Cyrillisch opgenomen zijn in de karakterset, neem je vooraf contact op met Lettergrafica.

OpenType is een schil rond een PostScript CFF font of rond een verzameling TrueType outlines.

Als het een CFF variant is, dan is de extensie OTF en bij een TrueType Open is die TTF.

Beiden zijn dus OpenType fonts, maar met andere interne outlines.

O.a. Linotype FontExplorer geeft wel aan dat de Modern een OpenType font is en onder Windows XP en hoger wordt ook het OpenType icoontje getoond.

Hopelijk wordt uit het bovenstaande duidelijk dat de extensie niets, maar dan ook niets zegt over de functionaliteit en de mogelijkheden binnen een font. Zo zijn de meeste Adobe OpenType fonts niet veel meer dan een PostScript font dat is omgezet naar OpenType, geen klein-kapitalen, uithangende cijfers of extra talen.

Vrijwel alle OpenType fonts van Bitstream zijn aangepaste TrueType's, die over het algemeen ook Turks ondersteunen. Daarmee hebben ze al meer functionaliteit dan de meeste Adobe fonts met de extensie OTF.

Het enige waar potentiële problemen zouden kunnen optreden is bij zeer oude RIP (en hun software) die alleen PostScript aankunnen. In de praktijk komt dat nu bijna niet meer voor.

En om helemaal volledig te zijn: Er is niets mis met de moderne TrueType (Open) fonts. Apple gebruikt TrueType al op systeem niveau sinds systeem 7 en het huidige AAT systeem is ook gebaseerd op TrueType.

Letterfamilies of losse letters

Vroeger was het eenvoudig: als je fonts aanschafte, kon je ze enkel per “volume” of letterpakket kopen. Ofwel ging het om fontfamilies: verschillende varianten van eenzelfde letterontwerp, ofwel waren het (vaak thematische) verzamelingen van diverse fonts.

Tegenwoordig is het mogelijk om losse fonts te kiezen. Daar waar je vroeger altijd de volledige familie of pakket in huis moest halen - zelfs al had je enkel de vet cursief nodig - kun je nu dat ene gewicht afzonderlijk aanschaffen.

Als je losse fonts wenst aan te schaffen, vermeld je duidelijk op je aanvraag om welke stijl (regular, bold, extra bold, heavy, italic, etc.) het gaat. Denk er aan dat sommige lettertypes enkel als pakketten of familie verkrijgbaar zijn.

Voordelen en nadelen van losse fonts

De voordelen van losse fonts zijn voornamelijk de prijs. Het ligt voor de hand dat het goedkoper uitkomt als je enkel dat ene font moet betalen dat je nodig hebt. Je moet er wel rekening mee houden dat de prijs van het volledige pakket steeds zo berekend is dat het vanaf drie à vier losse fonts toch voordeliger is de volledige familie aan te kopen.

Hou er ook rekening mee dat als je achteraf besluit alsnog de rest van de familie in huis te halen, dat dit je dan duurder zal uitkomen. Ofwel koop je de volledige familie en heb je dat ene font tweemaal betaald, ofwel koop je de rest van de familie als losse fonts en zal de uiteindelijke prijs ook hoger liggen.

Wat met vet en cursief bij losse fonts?

Een enkel font van een familie betekent uiteraard dat je enkel die ene variant hebt. Stel dat je alleen de romein of normaal aanschafte en je selecteert in je tekstverwerker of opmaakprogramma vet en/of cursief. Het programma zal het corresponderend font zoeken maar niet vinden, en dan maar zelf de letters digitaal vervormen. In plaats van de cursief krijg je een scheefgetrokken romein, en de vette variant wordt gesimuleerd door een vet randje rond de lettervormen. Zelfs een leek zal zien dat er iets schort met de letters.

Taalgroepen

Sommige lettertypes kregen versies voor specifieke talengroepen, die je kan herkennen aan het bijvoegsel dat achter de naam staat. Voor FF Nexus bijvoorbeeld bestaan er versies voor Baltische en Centraal-Europese talen, en Turks. Andere letterfamilies bestaan ook voor Grieks en Cyrillisch. Dus als je zowel Frans als Hongaars wilt kunnen zetten, moet je twee lettertypes aankopen: FF Nexus Serif en FF Nexus Serif CE. En als je beide taalversies zowel op Apple Macintosh als onder Microsoft Windows wilt gebruiken, moet je in totaal vier licenties aanschaffen.

Barcodes

Code 39 is een van de oudere codes. Bevat een alfanumerieke karakterset en met de extended set kunnen nog veel extra tekens worden aangesproken. Bevat cijfers en letters

EAN (13) is dé supermarkt code. Bijna alle consumenten producten zijn voorzien van deze code. De meestgebruikte is de EAN-13, waar 12 getallen van gebruikt worden. De 13de is het controle getal. Indien u zelf met deze codes wilt gaan werken benader dan www.gs1.nl om een aansluitcode te verkrijgen. Varianten op deze karakterset zijn o.a. UPS. Bevat alleen cijfers

Code 2/5 wordt onder andere in de industrie gebruikt. Bevat alleen cijfers

Code 93 wordt weinig toegepast. Bevat cijfers en letters

Codabar komt voor in de medische zorg. Bevat alleen cijfers

Code 128 is de meest uitgebreide code, met toevoegingen voor functies als CR, LF enz. De standaardcode bevat 3 subsets, waar binnen een code tussen gewisseld kan worden. Een aparte variant is de EAN 128, welke ook met dit font gemaakt wordt.

Bevat cijfers en letters

Mag je een font ter beschikking stellen?

V. Mag je een opdrachtgever eigenlijk vragen zijn font aan jou ter beschikking te stellen om er mee te werken en dat je dan na de opdracht dit font weer verwijderd?

A. Nee, helaas verbieden de meeste fontproducenten en fontdistributeurs het meeleveren van een font. Wanneer je dus tijdelijk zo'n font installeert om die daarna weer te verwijderen dan ben je toch strafbaar!

Zowel de persoon die het font verstrekt alsook degene die het font daadwerkelijk gebruikt zit juridisch fout. Zelfs kan de rechter de werknemer vervolgen als de werkgever duidelijk te verstaan heeft gegeven dat gebruik van fonts van anderen dan van zijn bedrijf verboden is. D.m.v. een factuur moet je kunnen aantonen dat je een font legaal hebt aangeschaft.

Meer fontinformatie

Meer algemene informatie over fonts kan je o.a. vinden op de site van Emday van de hand van Miriam van der Have.

Een goede bron om snel wat meer te weten over fonts: <http://www.emday.nl/publicaties/fonts/index.html>

Lettergrafica
DTP- & DESIGNSUPPLIES

Postbus 3426 1001 AE Amsterdam

T 020-622 65 79

I www.lettergrafica.nl

E post@lettergrafica.nl